de kerkenordening onzer Ned. Ger. kerken, zooals die laatstelijk gewijzigd is in 1619.

Moge de goede hand onzes Gods ook verder over onze kerk gezien en ervaren worden!

Namens den kerkeraad der Ned. Ger. kerk van Oosterbeek,
TH. VAN DEN BRINK, *Praeses.*
H. VONK, *Scriba.*
K. W. VETHAKE, *Consulent.*

GRONINGEN. De kerken in de gecombineerde classes dezer provincie kwamen den 14 en 15 Aug. jl. classicaal bijeen, den eersten dag te Groningen en den tweeden dag te Zuidwolde. Voor deze vergaderingen werd Ds. Hulsebos, bedienaar des Woords bij de saamroepende kerk, aangewezen als praeses, de ouderling T. Boer als assessor, en Ds. J. Teves als scriba.

Het examen, door deputaten afgenomen, had tot uitslag, dat de afgevaardigden besloten nog zes maanden tijd te geven aan den adspirant om zich in eenige op te geven vakken grondiger te bekwamen. Op den zden dag werden in behandeling genomen ingekomen missiven, het rapport der kerkvisitatie enz. Besloten werd om deputaten te benoemen, die de regeling der financieele aangelegenheden van een paar zwakke kerken zullen helpen bevorderen. Op een voorstel der kerk van Zuidwolde werd door de vergadering aan de afgevaardigden opgedragen om aan de kerkeraden te verzoeken toe te zien, dat geen oefenaars den zegen leggen op de gemeente, maar dat liefst de zegen in Num. 6 omgezet worde in gebedsvorm.

De rondvraag naar Art. 41 gaf tot velerlei bespreking aanleiding. Bij veel, dat tot verootmoediging stemde, was er ook veel, waarvoor onzen getrouwen God en Zaligmaker de dank toekomt. De consulentschappen en de uitgave der *Kerkbode* werden opnieuw geregeld, de collecte voor de proceskosten vastgesteld in September en verder om de drie maanden, in alle kerken der classes, en ten slotte als saamroepende kerk Groningen aangewezen, welke kerk tevens met de correspondentie is belast tot 15 Nov. e. k.

Wij hadden in de namiddagzitting met eenige broeders uit nog niet ontkomen kerken een gezegend samenzijn! Zegene de Heere ook verder onze kerken!

J. TEVES TZN., *scrib. dass.*

Aan de kerkeraden der Nederduitsche Gereformeerde kerken, thans in doleantie, bericht de kerkeraad der Nederduitsche Gereformeerde kerk, thans in doleantie, te Vinkeveen c. a., dat in tegenwoordigheid van deputaten der kerk te Baambrugge op 13 Aug. ll. de broeders C. Kroon en D. van der Wilt tot ouderling en diaken bevestigd zijn door den consulent Ds. J. J. Westerbeek van Eerten van Mijdrecht, naar aanleiding van Openb. 2 : 10b; dat de kerkeraad daarna zijne eerste vergadering gehouden heeft; vervolgens voor zijne kerk den band, die haar totnogtoe aan de organisatie van 1816/52 vasthechtte, verbrak, en eindelijk dat hij tot de kerkenorde van 1619 terugkeerde, waarover de Heere zijnen zegen gebiede.

De kerkeraad voornoemd.
Vinkeveen, 16 Aug. '88. D. VAN DER WILT, *Scriba.*

Aan de Ned. Geref. kerken in Nederland.

Waar het al sinds lang gebleken was, dat de kerkeraad van het Ned. Herv. kerkgenootschap te Leiden ongeneigd was om den weg der gehoorzaamheid aan den Koning der kerk te bewandelen, door gehoorzaamheid te ontzeggen aan de synodale organisatie en terug te keeren tot de Dordtsche kerkenorde, als middel om tot de reformatie der kerk te komen, daar waren de geloovigen volgens hun ambt tot handelen geroepen. Een en andermaal was men bijeen geweest; hereids was er eene »Kerkelijke Kas" opgericht en een woonhuis aangekocht en tijdelijk tot vergaderplaats ingericht. Geregeld traden nu op Woensdagavond predikanten of sprekers op. Maar Zondagavond kwam de Ned. Geref. gemeente voor het eerst op den dag des Heeren samen om den kerkeraad, die na een bidstond onder leiding van Ds. Vlug gekozen was, door dienzelfden geliefden leeraar, onzen consulent, te zien bevestigen met eene leerrede over Nehemia 2 : 20.

Dienzelfden avond brak de kerkeraad met de synodale organisatie, en verklaarde hij tot de Dordtsche kerkenorde terug te keeren.

De Heere geve in zijne genade, dat het geen eigenwillig bouwen aan de muren Sions worde, maar dat het leide tot ware bekeering zijner kerk. Hij vergeve ons genadig de zonde van jarenlange ontrouw en doe ook het samenleven met andere kerken onze gemeente tot zegen strekken.

Adres bij den eersten ondergeteekende, Vliet te Leiden.

Namens den kerkeraad,
J. C. VAN DER WAALS, *pres.*
C. J. LEIJH, *scriba.*

24 Aug. 1888.

Aan de kerkeraden der Ned. Ger. kerken dezes lands.

Genade en vrede zij u van God den Vader, Jezus Christus onzen Heere, door den Heiligen Geest.

De kerkeraad der Ned. Ger. kerk te Goënga, Gauw en Olfingawier, krachtens het ambt der geloovigen onder leiding van den gedeputeerde der classis, Dr. L. Wagenaar van Heeg, gekozen en openlijk in het ambt bevestigd op Zondag 12 Augustus 1888, bericht u langs dezen weg: dat hij in zijne eerste kerkeraadsvergadering, gehouden 13 Augustus 1888, de synodale organisatie van 1816/52 heeft opzijde gezet, en aanvaard de kerkenorde, laatst herzien in de Synode te Dordrecht, gehouden in 1619.

Erkennende de drie formulieren van eenigheid als akkoord van kerkgemeenschap, wenscht hij ook met de andere Geref. kerken in correspondentie te treden, biedende den broederen bij dezen de broederhand.

Namens den kerkeraad voornoemd,
S. J. GERBRANDY, *scriba.*

Stukken voor den kerkeraad gelieve men te zenden aan den scriba, S. J. Gerbrandy te Gauw.

☞ Ingevolge opdracht der voorloopige Synode van Nederd. Geref. kerken, bijeengekomen te Utrecht den 25sten Juni 1888, brengen de ondergeteekenden onder de aandacht dier kerken, dat in *De Heraut*, onder de rubriek *Officieele berichten uit de Nederd. Geref. kerken*, behooren te worden ingezonden alle kerkelijke berichten, die voor het gemeenschappelijk leven onzer kerken van belang zijn; namelijk: alles wat op kerkelijke *beroepingen* en *examens* betrekking heeft; korte berichten aangaande hetgeen in *classicale vergaderingen* besloten is; mededeelingen van *deputaten;* berichten aangaande conferentiën in zake *reformatie, diakonie* enz. enz., opdat de onderlinge belangstelling daardoor worde gevoed en de opbouwing der kerken, mede langs dezen weg, bevorderd worde.

Vooral gelieve geen kerk, die tot reformatie kwam na de samenkomst der voorloopige Synode, te verzuimen hiervan aanstonds officieel bericht in te zenden.

Ook wordt er op aangedrongen, dat kerken, die geen dienaar des Woords hebben, bij verandering van haar adres daarvan in »De Heraut" kennisgeven.

En eindelijk gelieven de classen telkens te berichten wie als haar actuarius of correspondent is aangewezen of welke de roepende kerk der classe is.

Deze berichten zullen moeten geteekend zijn door den voorzitter of scriba van *kerkeraad, classicale vergadering* of *commissie*, of wel door *deputaten*, en behooren des Donderdags vóór twaalf uur aanwezig te zijn op het bureel van *De Heraut* te Amsterdam.

De beschikbare ruimte in *De Heraut* bedraagt in het geheel slechts één of 1½ kolom in ieder nummer. *Kortheid* van formuleering bevordert dus den spoed der opneming.

J. C. SIKKEL.
J. C. VAN SCHELVEN,
Scribae Synodi.

Utrecht, 28 Juni 1888.

Voor Kinderen.

DE ELF WEEZEN.

IX.

(*Slot.*)

Eenmaal in hun nieuwe woonplaats en onder hun landgenooten gevestigd, ging het den beiden broeders uitnemend wel. De zegen Gods, die het zaad van den rechtvaardige niet verlaat, verzelde hen. De zaken gingen voorspoedig tot niet geringe vreugd ook van den goeden predikant, die zijn pleegkinderen trouw in het oog hield. En ook de andere negen kinderen, al kunnen we niet van elk in 't bijzonder het levenslot nagaan — wijl de grootmoeder er niet van spreekt — hadden een goed en rustig leven.

Het plaatsje Friedrichsdorf nam steeds in bloei toe. De beide broeders zett'en er hun bedrijf voort, door allen gearht en bemind. Dat blijkt het best hieruit, dat Abraham, de oudste, door de gezamenlijke dorpelingen tot burgemeester werd gekozen, zoodat hij nu het bestuur had over al degenen, die om het geloof hun vaderland waren ontvlucht.

De afstammelingen van Privat leven nog in Friedrichsdorf, en tot hen behoorde ook de grootmoeder, die aan haar nakomelingen 't verhaal deed, dat we hier verteld hebben, en waarnaar zij luisterden met meer aandacht, dan waarop ik bij de lezers durf hopen. Niet om hen, maar omdat het moeilijk is zoo mooi te vertellen als die grootmoeder 't deed. Soms moest zij zelfs ophouden, wijl de tranen haar belett'en voort te gaan. En dan riep zij uit en met recht: »O, dat wij zulk een geloof en zulk een liefde hadden!"

De landgraaf Frederik II van Hessen-Homburg, bleef trouw voor de vluchtelingen, die nu zijn gasten en onderdanen waren geworden, zorgen. Hij had Friedrichsdorf, dat naar hem heette, lief. Zelf had hij heel wat ondervonden en wist, zoo goed als de Fransche Protestanten, wat het beteekent te lijden. Toen hij nog kolonel in Zweedschen dienst was, werd hij eens bijna vergiftigd; een andermaal liep hij bij een schipbreuk gevaar 't leven te verliezen. In 1658 werd hem bij een belegering het linkerbeen verbrijzeld. In dien tijd was de geneeskunst nog niet zoover als thans. Frederik, wetende dat er toch geen raad was, aarzelde niet, vroeg een mes, en zette zichzelf het been af, voor zoover het nog zoo heeten mocht. Gij ziet dus dat het hem ook niet aan moed ontbrak. Het verloren been werd vervangen door een van zilver, en sinds dien tijd heette men hem: Den landgraaf met het zilveren been.

Naar 't schijnt waren er reeds Fransche vluchtelingen in zijn land, toen Frederik daar in 1680 terugkeerde. Doch weldra kwamen er een menigte, toen in 1685 het Edict van Nantes werd afgeschaft. Hij ontving hen met open armen en deed veel voor hen. Eens merkten zijn raadslieden op, dat die vreemdelingen het land te veel geld kostten. Doch Frederik sprak: »Liever verkoop ik mijn tafelzilver dan dat ik deze goede lieden niet zou helpen."

Dat was mooi gezegd, niet waar? En de Heer heeft dat geloond. Want evenals in Nederland brachten de Hugenoten ook in Hessen hun kunst, vlijt en nijverheid, en voerden er allerlei in dat vroeger onbekend was en later groot voordeel gaf. De kousenweverij, waar ik van vertelde, bewijst dat ook.

Wanneer nu de lezer ooit in de buurt van Homburg komt en Friedrichsdorf eens gaat bezoeken, dan zal hij zich de moeite niet beklagen. Het is een lief plaatsje met een 1500 menschen. Er wonen geen rijken maar ook geen armen. De huisjes zien er zeer net uit en liggen in fraaie tuinen. De inwoners, klein en groot, zijn net gekleed en een vriendelijk slag menschen die, gelijk ik zei, allen Fransch spreken. Kortom zij hebben eenig recht hun woonplaats »het beloofde land" te noemen. Op een fraaie plek in het dorp, onder schaduwrijke boomen, staat sinds 1873 het borstbeeld van den landgraaf Frederik II. Nog altijd wordt de volkplanting door de regeering beschermd, en van keizerin Augusta, de echtgenoote van keizer Wilhelm die kort geleden stierf, is bekend dat zij groot belang stelt in de Fransche gemeente te Friedrichsdorf.

Gelijk ik zei, is het Fransch er trouw en zuiver bewaard gebleven. Het wordt, gelijk het Duitsch, in de school geleerd en verder door de inwoners gesproken. Overigens echter zijn zij geen Franschen meer. Dat bleek onlangs toen zij het tweede eeuwfeest vierden van de stichting der plaats. Toen werden ook de jaarboeken van Friedrichsdorf uitgegeven, en daarin leest men onder anderen:

»Den 22 Maart 1871 herdacht men opnieuw, met den verjaardag van den (Duitschen) keizer, dien vrede, welke onze jongelieden weder tot hun haardsteden terug bracht. *De verdedigers van den geboortegrond* werden niet vergeten." En verder staat: »Den 2en September 1873, den verjaardag der *overwinning* bij Sédan (waar de Duitschers in 1870 zulk een schitterende zegepraal op de Franschen behaalden) had weer een feest plaats."

Dit nu is in het Fransch geschreven door een nakomeling derzelfde Franschen, die eens naar Duitschland moesten vluchten. Maar gij ziet wel dat het oude vaderland lang vergeten is. Hoe komt dat?

Het antwoord geeft ons een vrome Fransche vrouw, die tot haar volk zegt:

»Bloedt uw hart niet als gij bedenkt, dat die woorden niet uit het Duitsch zijn vertaald, maar geschreven in het Fransch door een Franschman in het zesde geslacht? 't Is een hand, waarin Fransch bloed vloeit, die het woord *overwinning* schreef, doelende op het ontzettend onheil van Sedan. Het is een hart, Fransch van oorsprong, dat hen, die ons pas den Elzas en Lotharingen ontrukt hadden, *verdedigers van den geboortegrond* noemt."

»De zonen der bannelingen waren aan het land dat hen zoo edelmoedig had ontvangen, schuldig, dat zij al zijn belangen zich aantrokken, dewijl zij de gastvrijheid aannamen, die hun werd geboden. Dat zijn voor Frankrijk de bittere vruchten der dragonades 1) en der herroeping van 't Edict van Nantes?"

Zoo spreekt deze vrouw, die hoogbegaafd is, en uit haar woorden is veel te leeren voor alle volken, ook nog nu.

HOOGENBIRK.

1) Het kwellen en vervolgen der vrome Protestanten door dragonders.

Ingezonden Stukken.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.*)

HAARLEM, 11 Aug. 1888.

Den WelEerwaarden ZeerGeleerden heer Ds. E. C. Segers.

Mag ik bescheidenlijk voor de volgende zeer ernstige vraag gehoor bij U verzoeken?

In de tweede uitgaaf van »De rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke Kerken" door de hoogleeraren Dr. F. L. Rutgers en Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman 1) lees ik deze verklaring van U: Ds César Segers acht die eigenaardig-Roomsche opvatting (van Dr. Kleyn) zóó onloochenbaar juist, dat z. i. ieder die haar tegenspreekt zeer beslist moet geacht worden eigenlijk wel beter te weten, en dus noodzakelijk te kwader trouw moet zijn. Hij toch schrijft er van, sommige woorden tot meerderen nadruk nog cursiveerende: »Zou het hier toch ook in het voorbijgaan niet moeten worden aangestipt, dat van nu aan" (nl. sedert 1816) »alle leeraren, ouderlingen en diakenen onder de Synodale organisatie optredende, in hunne *rechten* en *verplichtingen geheel* bepaald zijn door de Synodale reglementen? Wat Formulier ook worde voorgelezen, welke vragen ook gedaan worden, ouderlingen en leeraren zijn *gebonden aan* en hunne bevoegdheid is *begrensd door* de bestaande kerkelijke verordeningen. Zij die dit weten, moesten niet, zooals heden ten dage geschiedt, den schijn aannemen alsof de zaak anders gesteld ware, en daardoor minder kundigen in ijdelen waan brengen!" 2) Met dit »Formulier" en deze »vragen" bedoelt U blijkbaar de Bevestigingsformulieren en de daarin voorkomende vragen.

Hieruit zou dus volgen, dat naar Uw oordeel de beloften, in die Formulieren voorkomende *en ook door U bij Uw bevestiging te Leiden afgelegd*, nul en van onwaarde zijn. U zegt niet dat de Synode en bijbehoorende besturen dit *beweren*, maar dat dit zoo *is*. »Hun rechten en verplichtingen zijn *geheel* bepaald door de Synodale Reglementen," schrijft U, en dus *niet* door de Schrift en de daaruit afgeleide bevestigingsvragen, waarop U indertijd wel »*ja*" hebt gezegd, maar waaraan U, volgens Uw eigen zeggen, slechts gebonden zijt voor zoover ze niet met die »reglementen" strijden. Het spreekt toch vanzelf dat men geen twee wetgevers tegelijk kan erkennen, nl. den Christus Gods en de Haagsche Synode. En nu komt Uw standpunt hierop neder. De Christus heeft in de Ned. Herv. Kerk niets te zeggen en slechts zooveel mag Hij hebben als de Synode goed zal achten. En dat juist is het ontzettende, wat mij tot schrijven aan U dringt. Immers, of ik Willem III als Koning erken, wordt *niet* beslist door de waardeering of hoogachting die ik voor hem heb, maar *enkel hierdoor* of ik zijn wil als een door God den Heere mij voorgeschreven wet erken, *behoudens natuurlijk de gehoorzaamheid aan de Schrift, omdat Koning Willem III een zondaar is.* En zoo ook of ik den Christus Gods als Koning erken, wordt *enkel* uitgemaakt *hierdoor* of ik Zijn wil, d.i. den Bijbel, als een door God den Heere mij voorgeschreven wet erken. Vandaar, dat allen die niet *al* hun overleggingen voor den Bijbel doen zwichten, maar *hun wijsheid als rechter over den Bijbel* doen zitten, feitelijk den Christus Gods, ja den levenden God zelf als hun Leeraar en Koning verwerpen. Zoo spreekt God de Heere zelf: »Het zal geschieden, de man die niet zal hooren naar Mijne woorden, die hij in Mijnen Naam zal spreken, van dien zal Ik het zoeken." 3) En Christus verklaart: »Wie den Zoon niet eert, eert den Vader niet, Die Hem gezonden heeft." 4) En dat is het schriklijk vonnis Gods.

Misschien echter is door U enkel bedoeld dat naar menschelijk recht *alleen* de reglementen en *niet* de Schriften in de Herv. kerk gezag hebben, gelijk b. v. de onderwijs- en vaccinewetten door de van God over ons gestelde Overheid zijn gegeven, al staat zij wegens die wetten schuldig voor God. Wel loochenen wij dat de Synode een door God over ons gestelde macht is, wijl Hij gesproken heeft: »Ik toch heb Mijnen Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid." 5) Maar op Uw standpunt zou ik aldus moeten besluiten: De Hervormde Kerk erkent den Bijbel *niet* als hoogste wet en dus den Christus *niet* als Koning. Bijgevolg is zij een *afvallige* of *valsche Kerk*. En gelijk een goed Nederlander geen gemeenschap *kan* houden met iemand die in plaats van Willem III zich als Koning opwerpt, zoo *kan* een Christen geen gemeenschap houden met een Kerk, die tegen den *door God gestelden Koning*, genaamd Jezus, een *anderen Koning*, genaamd de Haagsche Synode, overstelt. Als U dus den *door God* gestelden Koning als Koning erkent, *moet* U de gemeenschap met de afvallige Hervormde Kerk verbreken. Het spreekt toch vanzelf, dat er ook in Gods kerk maar één Koning kan zijn.

Of wel, U wist destijds niet wat U schreef, omdat *het lid der Synode* den *onderdaan* en *ambtenaar van Koning Jezus* bij U had doen inslapen of op den achtergrond gedrongen. Moge dan mijn schrijven uitwerken dat die *onderdaan* en *ambtenaar* weder *alleen* aan het woord komen bij U. Ik wil toch van Uwe welwillendheid hopen, dat U bereid is om door de pers toelichting te geven van Uwe door mij besproken verklaring en vooral wat U bij zulk een toestand oordeelt te moeten doen: óf met bewustheid den levenden God verzaken, óf met de Hervormde Kerk als een valsche Kerk breken. En vraagt U waarom ik die vraag juist aan *U* doe, dan luidt het antwoord: Omdat ik tot dusver enkel van *U* zulk een verklaring las.

Laat mij hier nog bijvoegen dat het mijn innige wensch nog steeds is, dat het spoedig moge komen tot bespreking van het kerkelijk vraagstuk tusschen de Belijders die nog onder de Synode zijn en de Gereformeerden die zich van haar losgemaakt hebben, *mits beiden den Bijbel als eenigen regel van beslissing aanvaarden.* Het stelde mij toch teleur dat op samenkomsten tot bespreking van »de Reformatie der Kerken" enkel instemmers *met de Formulieren* als sprekers konden optreden.

En hiermede mijn dank aan de redactie betuigende voor de opneming dezer regelen, teeken ik mij, met achting,

Uw dienstwillige dienaar,
G. MILO.

1) Eerst in de laatste weken kreeg ik dit boek in handen. Ik heb nog gepoogd Uw geschrift in handen te krijgen, maar tevergeefs. 2) Blz 148, de noot. 3) Deut. 18 : 19. 4) Joh. 5 : 23. 5) Psalm 2 : 6.

Gereformeerde Gezindheid.

Ned Geref. Kerken.

ZEETAL: Zaandam, G. van Goor te Bunschoten, H. R. Nieborg, cand. aan de Vrije Universiteit, H. J. Reuijl te Zevenhoven, H. H. Veder te Schiedam, J. J. Westerbeek van Eerten te Mijdrecht en D. J. B. Wijers, cand. aan de Vrije Universiteit.

DRIETAL: Groningen, K. Fernhout te Zwartsluis, D. Koffijberg te Amsterdam en L. Wagenaar te Heeg.

BEDANKT: Gouda, J. J. A. Ploos van Amstel te Reitzum.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

BEROEPEN: Doesburg, R. Loman te Herwijnen. — Noordwijk aan Zee (cl. Leiden), F. Rispens, cand. — Zuidwolde, W. Bartels, cand. — Bruinisse, H. Siertsema te Hijken. — Uithuizermeeden (O. ged.), Gunst te Brouwershaven. — Sappemeer, L. Bouma te Drieum. — Assen, T. Bos te Bedum. — Oud-Loosdrecht, J. Bijk te Medemblik. Emlenkamp (Graafschap Bentheim), P. de Groot, cand.

AANGENOMEN: Naaldwijk (cl. Delft), P. de Groot, cand.

BEDANKT: Emlenkamp, Schoonebeek en Westbroek, P. de Groot, cand. — Halfen, L. Bouma te Drieum.

Synodale Genootschapskerk.

DRIETAL: Schoonhoven, J. van Bolhuis te Delfzijl, J. Bolkestein te Ter Aar en G. J. van Limburg te Thamen aan den Amstel. — IJlst, Fransen te Ankeveen, Sleeswijk Visser te Rijsoord en Vermeer te Zwolle. — Krommenie, Ternooij-Apel te Almelo, Menzel te Zoelen en Riedel te Ouddorp.

TOEZEGGING VAN BEROEP: Hardenberg, J. G. Harthoorn te Steenwijkerwold. — Blankenham, P. Meindersma te Diepenheim.

BEROEPEN: Morra en Lioessens, E. A. Remy te Hengeloo. — IJlst, J. Vermeer te Zwolle. — St. Philipsland (cl. Zierikzee), H. J. Westrik te Schiedam (cl. Rotterdam). — Renswoude, W. Gerritsen te Wierden. — Kortenhoef (cl. Amsterdam), G. P. Kruijff te Domburg (Zeel.) — Woudsend, H. de Jong te Gaastmeer en Nijehuizum. — Nieuw-Lekkerland, M. Hijmans Az. te Klaaswaal. — Houtrijk en Polanen, G. P. Kruijff te Domburg. — Zoelmond, A. Steehouwer te Koten. — Spreng (cl. Heusden), H. J. Bisperink te Moerkapelle.

AANGENOMEN: Munnekezijl, W. Hoekzema te Wagenborgen. — Weesp, J. van Bolhuis te Delfzijl. — Zundert, G. J. Brutel de la Riviere te Zuiderwoude. — Naaldwijk, B. W. Colenbrander te Huizen c. a. — Boxmeer, A. P. de Groot te Ophemert.

BEDANKT: Zegveld, W. de Lange te Bruchem. — Brouwershaven, J. A. F. van der Meer van Kuffeler te Moordrecht. — Waspik, J. J. Ruijs te Mijnsheerenland. — Lunteren, B. J. van Heijuingen te Heerjansdam. — Zeerijp, G. van Kempen te Soesterberg. — Sommelsdijk, W. H. Dekking te Haarlemmermeer. — Giesen Nieuwkerk c. a., J. G. Harthoorn te Steenwijkerwold. — Westerwijtwerd, E. van Kleffens te Siddeburen. — Oud-Alblas, E. Homoet te Opheusden. — Oostvoorne, H. de Jager te Brielle. — Noordwijk (Gr.), J. Heeringa te Terhorn. — Echten c. a., A. Jonker te Hommerts c. a. — Engelum, S. Bartstra te Westerbork. — Juttaas, J. H. Wensinck te Benschop. — Goes, J. Bouvin te Alkmaar.

Advertentiën

De beste orgels voor kerken,

als zijnde het schoonst en krachtigst van geluid, zijn de **HARMONIUMS** van ALEXANDRE, PÈRE et FILS, gebouwd in massief eikenhouten kast.

Vraag de geïllustreerde prijscourant aan **Th. J. JANSEN**, agent voor Nederland, te *'s-Hertogenbosch*, en **M. R. BREEBAART, Damrak 23, Amsterdam.** (294)

Uitgave van J. B. Wolters te Groningen:

H. Warmolts, Kerkbestuur en Kerkelijk beheer in onderling verband. . . . . *f* 1.00.

Ter uitdeeling op Zondagsscholen is verschenen bij H. G. BOM, te Amsterdam:

De GEDENKPLAAT van de „Onoverwinnelijke vloot",

MET BIJSCHRIFT VAN

Dr. G. J. VOS Azn.

Prijs 10 cent.

25 stuks *f* 2.37½; 50 stuks *f* 4.50; 100 stuks *f* 8.

Bij J. A. WORMSER, te *Amsterdam* verscheen:

Een uitverkoren vat.

Het leven van Johannes Calvijn

voor het Nederlandsche volk beschreven.
Met Voorrede van
J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL,
Predikant te Reitzum.
MET PORTRET VAN CALVIJN.

In linnen stempelband *f* **1.80**; ingenaaid *f* **1.20**.

EXCELSIOR.

Geïllustreerd tijdschrift voor Neerlands jongelingschap en volk.

ONDER REDACTIE VAN
A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER
12 nrs. van 16 en 12 nrs. van 8 pagina's per jaar. **Prijs *f* 3.50.**

Inhoud van het no. van 15 Augustus:

De Armada vernield (poëzie); P. J. KLOPPERS: Jeruzalem! Jeruzalem!; K. De bouwstijlen, (De Christelijke tijd), met twee platen; H. Taal en letteren; Een dialect; Een uitnemend verslag; Correspondentie.

De uitgevers,
Amsterdam. **HOVEKER & ZOON.**

Bij mij verscheen:

ACTA

der

VOORLOOPIGE SYNODE

van

NEDERDUITSCHE GEREFORMEERDE KERKEN,

gehouden te Utrecht,

1888.

EERSTE GEDEELTE.

Prijs f 0.90.

Amsterdam. **J. A. WORMSER.**

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam.

Werken van Dr. A. KUYPER.

Uit het Woord: Tweede Serie. Deel I. *Dat de genade particulier is.* Deel II. *De leer der verbonden.* Deel III. *De practijk der Godzaligheid.* Prijs per deel in stempelband *f* 3.90; ingenaaid *f* 3.40.

Honig uit den Rotssteen. Deel II. Prijs in stempelband *f* 3.40; ingenaaid *f* 2.90

De Drie Formulieren van Eenigheid, voor kerkelijk gebruik uitgegeven, door **Dr. A. KUYPER**, Vijfde vijfduizend. Benevens het *Kort begrip der Christelijke religie.* Uitgegeven door de predikanten C. A. RENIER en B. VAN SCHELVEN. Prijs in carton met linnen rug *f* 0.40; 25 Ex. *f* 9.50; 50 Ex. *f* 18.

In rood linnen band *f* **0.90**, nog enkele exemplaren groot formaat in linnnen band à *f* **1.25** voorhanden.

Ons Program. Tweede druk. Prijs in stempelband *f* 4.50; ingenaaid *f* 3.60. Nog enkele Ex. eerste druk voorhanden à *f* 20.

Tractaat van de Reformatie der Kerken, aan de zonen der Reformatie hier te lande op Luthers vierde eeuwfeest aangeboden. Prijs *f* 2.50.

Tweeërlei Vaderland. Ter inleiding van de Zevende Jaarvergadering der Vrije Universiteit. Prijs *f* 0.50.

Sion door recht verlost. Tijdrede. Prijs *f* 0.50.

De Twaalf Patriarchen. Prijs in stempelband *f* 1; ingenaaid *f* 0.75.

De Vleeschwording des Woords. Prijs in stempelband *f* 2.40; ingenaaid *f* 1.90.

Dezer dagen verscheen:

Het werk van den Heiligen Geest,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

EERSTE DEEL.

Het geheele werk zal bestaan uit **drie** deelen, elk van **20 à 22** vel druks. De prijs is slechts *f* **7.50**; of *f* 2.50 per deel. Afzonderlijke deelen zijn niet verkrijgbaar. Deel II is ter perse, en ook deel III zal spoedig volgen. Één fraaie, stevige **stempelband** voor 't geheele werk, wordt zoodra het boek compleet is tot lagen prijs verkrijgbaar gesteld.

Verkorte inhoudsopgave.

DEEL I.

I. Inleiding. — II. De Schepping. — III. De herschepping. — IV. De H. Schriftuur des O. T. — V. De vleeschwording des Woords. — VI. De Middelaar. — VII. De uitstorting van den H. G. — VIII. Het apostolaat. — IX. De H. Schriftuur des N. T. — X. De Kerke Christi.

DEEL II.

I. De te bewerken mensch. — II. De te bewerken zondaar. — III. Voorbereidende genade. — IV. Wedergeboorte. — V. Roeping en bekeering. — VI. De rechtvaardigmaking. — VII. Het geloof.

DEEL III.

I. De Heiligmaking. — II. De Liefde.

Bij alle boekhandelaren is deel I ter inzage voorhanden. Prospectus algemeen verspreid.

De uitgever,
Amsterdam. J. A. WORMSER.

GEDRUKT TER KON. NEDERL. STOOMDRUKKERI, WARMOESSTRAAT 106 AMSTERDAM.